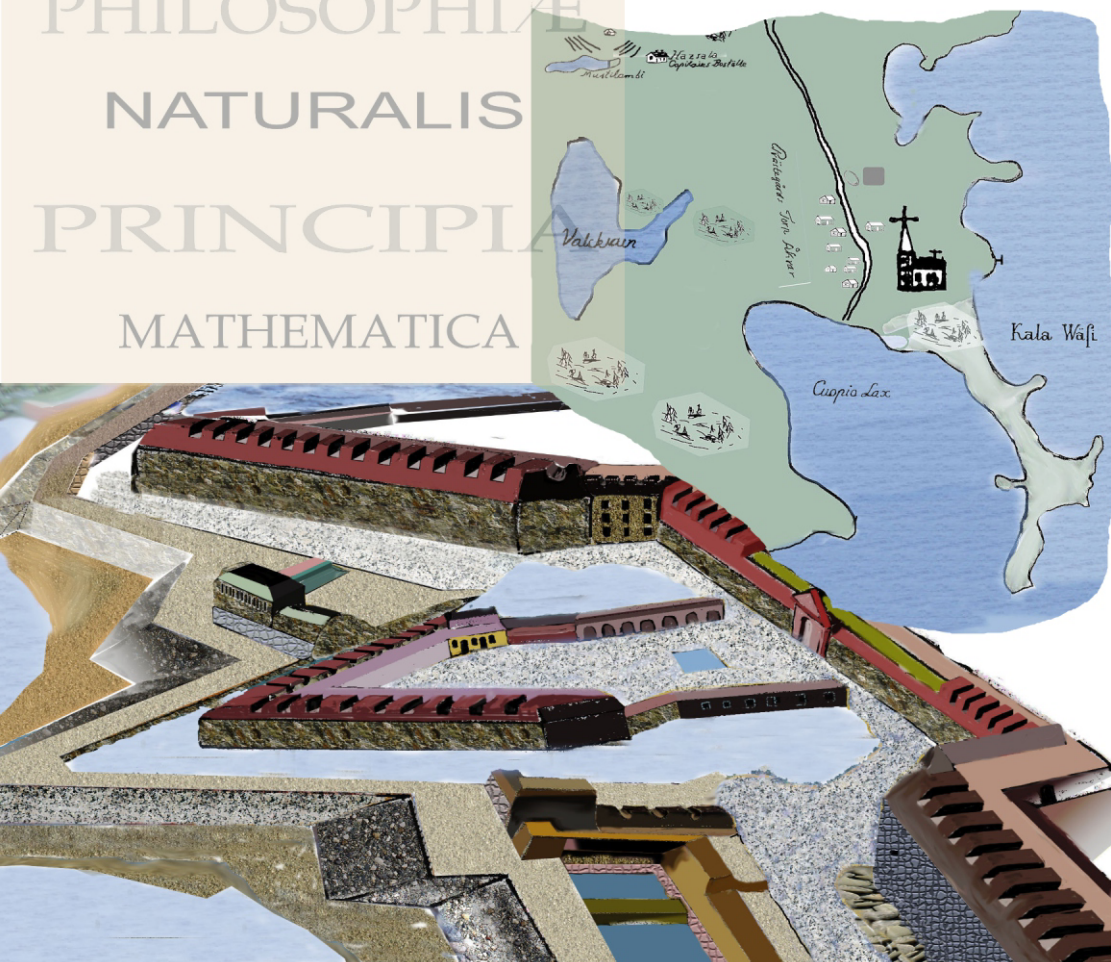

TERVAA JA TÄHTIÄ

PHILOSOPHIAE
NATURALIS
PRINCIPIA
MATHEMATICA

TAUNO OLAVI

TERVAA JA TÄHTIÄ

TAUNO OLAVI

TERVAA JA TÄHTIÄ

Kirjassa on osina I ja II kaksi aikaisemmin eri kirjoina nimillä Wanhan tähtitieteen peruskurssi (Osa I) ja Wanha II Tervaa Viipuriin (Osa II) ilmestynyttä teosta.

© 2020 Tauno Olavi

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-802-109-4

OSA I

Wanhaa tähtitiedettä Turussa

Luku 1 Irrationaalisia sieluja

Juhana Björn käveli kotiin pitkin Turun jäisiä kujia. Oli huhtikuinen sunnuntai iltapäivä. Hän oli ollut aikaisemmin kirkossa isänsä Anders Björnin ja äitipuolensa Anna Saksattaren kanssa. Tämän jälkeen hän oli mennyt yliopiston kirjastoon. Hän kävi siellä usein kirjaston hoitajana toimivan isänsä luvalla.

Juhana asui Linnankadun varrella. Hän ylitti Aurajoen sillan ja kääntyi vasemmalle, merta ja Turun linnaa kohti. Muutaman sadan kyynärän päässä sillasta oli heidän kotinsa, vuokrattu harmaa talo.

Talossa oli uloslämpiviä uuni piippuineen. Siinä oli kaksi huonetta, tupa ja kamari. Kamari toimi isä Andersin työhuoneena ja pariskunnan makuuhuoneena. Tuvassa valmistettiin ruuat, syötiin ja oleskeltiin. Siellä, pienen lasi-ikkunan edessä, Juhana luki ja kirjoitti, silloin kun hänellä oli aikaa ja oli valoisaa. Sen lattialla oli hänen makuusijansa.

– Mitä luit? kysyi isä. Hän oli keskikokoinen, sopusuhtainen mies, jolla oli säännölliset kasvonpiirteet. Parta oli jo harmaa, samoin tukka. Hän oli 50-vuotias mies, jossa elämän merkit näkyivät.

– En mitään erikoisesti. Kunhan katselin.

– Syötkö jotain? kysyi Anna.

Juhana otti leipää ja olutta. Leipä oli kuivaa, karkeaa ja mautonta.

– Professori Tammelin on luvannut Andersille, että hän saa ensilukuvuonna professorin paikan. Isäsi opettaisi sitä rakasta Kepleriään.

– Ihan totta? kysyi Juhana. Hän vilkaisi isäänsä ja sitten äitipuoltaan. Anna oli lähes Andersin pituinen, vankka ja muodokas. Hänellä oli tumma tukka ja kauniit kasvopiirteet. Andersin rinnalla hän näytti terveyden perikuvalta. Juhana tunsu mielessään happaman kirpaisun ajatellessaan matematiikan professori Tammelinia. Hän tiesi, paljolti siitä, mitä opiskelutoverit olivat varsin härskisti kertoneet, että Tammelin oli ihastunut Annaan.

– Ei Tammelin pysty sitä lupaamaan, totesi Anders vaisusti.

- Jos hän suosittelee, niin saat viran varmasti. Sillä miehellä on vaikutusvaltaa.
- Teologit sen määräävät, ei muut. Ja lopulta varakansleri piispa Gezelius.
- Anders hyvä! Osoita nyt edes hieman toivoa. Ei se täysin mahdollonta ole.
- Pyysitkö sitä häneltä? kysyi Anders. – Mitä asiaa hänellä eilen oli, kun tulin? Herra lähti perin nopeasti.
- Pyysin. Enkö olisi saanut?
- Mitä rouva tarjosi palkkioksi?
- En mitään. Enkä ollut täällä yksin. Rouva Sigrid oli täällä myös.
- Ei ollut, kun tulin.
- Mutta oli suurimman osan ajasta. En minä mahda sille mitään, että herraprofessori käy täällä.
- Sen tietää, mitä professori haluaa.
- Tietääkö? kysyi Anna. Anders vaiken. Juhana halusi keskeyttää Andersin ja Annan välisen kinan ja kysyi:
- Voisitko todella opettaa Kopernikusta? Että Maa kiertää Aurinkoa? Tammelin opettaa Ptolemaiosta. Hän pyrkii teologiseen tiedekuntaan, joten hänen ei sovi kannattaa Kopernikuksen oppeja.
- Mitä väliä sillä on, mitä kukin kannattaa. Vain jumala tietää, mikä on totta, kysyi Anna.
- Jumala tietää, mikä on totta. Mutta me emme tiedä, mitä Jumala tietää, sanoi Anders. – Siitä minä olen aina halunnut ottaa selvää.
- Eikö se kaikki ole jo kerrottu Raamatussa? Jos akatemian herrat haluavat, että Maa on keskus ja Aurinko sitä kiertää, niin mikset voi opettaa niin? Mitä väliä sillä on?
- Entä jos se ei ole totta?
- Mitä väliä sillä on?
- Se, että se ei ole totta.
- Pidä se omana tietonasi. Vain ikuinen elämä on tärkeää.

Juhana oli kuullut tämän polemiikin kymmeniä kertoja. Hän oli kylästynyt siihen, vaikka olikin samaa mieltä kuin isä. Hän uskoi, että Kopernikus oli oikeassa ja että totuus oli tärkeää.

Juhana halusi puolustaa isäänsä. Hän luki parhaillaan Aristoteleen Nikomakhoksen etiikkaa. Hänen käytössään oli latinankielinen kirja, johon asiantuntijat olivat kirjoittaneet myös kommentaarejaan, selityksiä siitä, mitä Aristoteles tarkoitti. Koska kommentaarit olivat kirkonmiesten käsialaa, myös tulkintalinja oli sen mukainen. Juhana ei osannut kreikkaa niin hyvin, että olisi voinut lukea Aristotelesta alkuperäiskielellä.

Juhana tunsu Aristoteleen filosofian eri puolet hyvin. Isä oli tosin valistanut, että tämän luonnonfilosofia oli aikansa elänyttä. Luonnonfilosofit olivat siirtymässä kannattamaan Cartesiuksen oppeja. Mutta Aristoteleen järjen käytön korostaminen viehätti Juhanaa.

– Aristoteles sanoo, että teoreettinen järki on ihmisen sielun korkein osa ja sen harjoittaminen on suurinta onnellisuutta, mitä ihmisen osaksi voi tulla. Ihmisen pitää tuntea todellisuuden perusrakenteet ja harjoittaa tähän tietoon liittyvää filosofista ajattelua. Ihmisen velvollisuus on etsiä totuutta, vaikka siitä ei olisi mitään hyötyäkään.

Anna rupesi nauramaan ja silitti Juhana tukkaa. Juhana punastui ja nykäisi päänsä pois.

– Voi poika kulta! Jos Aristoteles olisi elänyt täällä Turussa sodan ja nälänhädän aikana ja yrittänyt repiä leipänsä Turun akatemiasta, niin hän olisi menettänyt sen ihailemasi järjen rippeetkin.

– Mutta kai sitä voisi yrittää? Jos pääsisi professoriksi ja...

– Sitähän isäsi tekee. On yrittänyt niin kauan, kuin on ollut minun kanssani. Järki alkaa hänellä jo pettää. Vain minun ansiostani siitä on rippeitä vielä jäljellä.

– Sinä käsität järjen ihan eri tavalla kuin Aristoteles, sanoi Anders. Häntä Annan vähättelyt naurattivat.

– Tarkoitin vain, että isä on oikeassa Kopernikuksen suhteen. Jos se on totta, mitä hän sanoo, niin kyllä siitä pitää puhua.

– Miten voi koskaan tietää, mikä on totta ja mikä ei? Niin että eikö se ole ihan sama?

– Mutta jos uskoo, että jokin on totta, niin kai siitä on pidettävä kiinni?

– Entä jos sitä pidetään jumalanpilkkana ja siitä voi saada kuolemantuomion?

– Ei meillä saa.

– Älkää nyt kiistelkö enää, sanoi Anders. – Te ette kumpikaan anna periksi.

He vaikenivat. Juhana katseli isäänsä ja mietti tämän asennetta. Anders tuntui masentuneelta eikä mahdollisuus päästä professoriksi näyttänyt kiinnostavan. Tai sitten hän ei vain uskonut siihen.

Juhana tunsu mustasukkaisuutta ajatellessaan Annaa ja Tammelinia. Hän mietti usein, miltä isästä tuntui. Hän ajatteli, että itse ei ikinä ottaisi vastaan virkaa, jonka saisi siksi, että suositteleva on ihastunut hakijan vaimoon.

Anders ja Anna lopettivat kinastelun. He menivät kamariinsa ja jäivät sinne.

Juhana ryhtyi lukemaan Nikomakhoksen etiikkaa. Häntä kiehtoivat Aristoteleen luonnehinnat irrationaalisesta, haluavasta sielunosasta ja miten ihmisen elääkseen hyvää elämää oli opittava käyttämään käytännöllistä järkeään ohjaamaan halujaan. Hän mietti jatkuvasti, olisiko mahdollista opetella hallitsemaan tunteitaan niin, että kestäisi kiusaamisen ja alistamisen pelkäämättä tai suuttumatta. Juhana halusi, että ainoa jäljelle jäänyt tunne olisi halveksunta. Hän tiesi, että olisi parempi olla tuntematta sitäkään, mutta se oli liikaa vaadittu.

Anna ei kestänyt paikallaan oloa pitkään. Hän lähti käymään naapurissa. Anders pysytteli pari tuntia huoneessaan ja tuli sitten tupaan. Hän joi hieman viiniä ja nautti leipää ja suolakalaa. Istuskeltuaan sitten hetken hiljaa hän tuli ikkunan viereen, seisomaan Juhanan selän taakse ja kysyi Juhanalta:

– Mitä sinä ajattelet Annasta?

- Ajattelen? Miten niin?
- No ihan muuten vain. Pidätkö hänestä?
- Pidän. Totta kai. Miten niin?
- Hän vetää miehiä puoleensa kuin mädännyt liha kärpäsiä. Etkö muka ole huomannut?

Juhana kääntyi ja katsoi isäänsä, mutta ei vastannut.

- Hän on silti ollut uskollinen vaimo. Häneltä se vaatii enemmän kuin monelta muulta naiselta.

- Miten niin?

- Hän kokee enemmän kiusauksia kuin moni muu. Enkä minä ole enää kovin kummoinen mies. Lapsiakaan ei Jumala ole meille suonut. Ei silti, että sillä olisi väliä. Sinä riität meille. Ainakin minulle. Annasta en tiedä.

Anders vaikenä taas. Sitten hän otti käsiinsä Juhanan lukeman kirjan ja katseli sitä. Hän etsi lopusta kohdan ja siteerasi sitä:

- ”Se joka käyttää järkeään ja hoitaa sitä, näyttää olevan paras ja jumalten eniten rakastama. Sillä jos jumalat vähääkään välittävät ihmisten asioista, kuten heidän ajatellaan tekevän, olisi järkevää, että he iloitsevat parhaasta ja siitä, mikä on eniten heidän kaltaistaan, toisin sanoen järjestä, ja että he palkitsevat niitä, jotka eniten rakastavat ja kunnioittavat sitä, koska he kantavat huolta siitä, mikä on jumalille rakasta, ja toimivat oikein ja jalosti. Ja siitä ei ole epäselvyyttä, että kaikki tämä koskee eniten viisasta. Hän siis on eniten jumalten lemmikki. Ja sellaisena hän on myös todennäköisesti onnellisin, joten tälläkin tavoin viisas osoittautuu onnellisimmaksi.”

Anders luki latinaa kauniisti ja sujuvasti.

- Siitä on kauan, kun olen Aristotelesta lukenut. Joskus hän on ihailtava ja joskus höpisee täyttää roskaa. Tämä ei ainakaan kovin kristilliseltä kuulosta.

- Onko se sen takia roskaa?

- Ei ole. Vaikka sinunkin olisi paras olla sitä mieltä ainakin julkisesti. Opettele myötäilemään itseäsi ylhäisempien herrojen mielipiteitä, jos haluat menestyä ja olla onnellinen.

- Osaatko sinä sen?
 - En. Minä en myöskään ole menestynyt enkä onnellinen.
 - Miksi et? Annan takiako?
 - Hän on syistä pienin.
- Anders ei kuitenkaan ryhtynyt selittämään syitä.
- Luuletko, että se on totta? Että Tammelin hankkii sinulle matemaatiikanprofessorin viran? Tarkoittaako se hänen nykyistä virkaansa, kun hän siirtyy teologiseen?
 - Sitä se kai tarkoittaa.
 - Jos saat sen, niin aiotko ryhtyä luennoimaan Kopernikusta?
 - Jos Tammelin minua virkaan ehdottaa, niin hän laittaa ehdoksi, että en saa. Minun pitää pysytellä Ptolemaioksessa.
 - Mutta Kopernikuksenkin opit ovat jo 150 vuotta vanhoja? Jos ne ovat tosia, niin miksi niitä ei kannateta?
 - Teologien opit ja Raamattu hallitsevat. Ne ovat ikuisia, muuttumattomia, toisin kuin luonnonfilosofian käsitykset. Filosofia on yhdentekevää.
 - Et varmasti ole tuota mieltä. Väität aina, että Kopernikuskaan ei ollut ihan oikeassa. Että Kepler sanoo viimeisen sanan.
 - Ei sano. Kepler on askel oikeaan suuntaan, mutta viimeisen sanan sanoo Isaac Newton.
 - Newton? Onko hän se englantilainen?
 - On. Kun olimme Tartossa, sinne tuli professoriksi Sven Dimberg Uppsalasta ja luennoi hänen opeistaan. Newton on julkaissut kirjan, jonka haluaisin saada käsiini.
 - Onko se kirjoitettu englanniksi?
 - Se on latinaa. Philosophiae Naturalis Principia Mathematica. Luonnonfilosofian matemaattiset perusteet.
 - Kertooko se tähtitieteestä? Onko Newton eri mieltä kuin Kepler?
 - Se kertoo tähtitieteestä, mutta ei pelkästään siitä. Newton selittää, miksi Kepler on oikeassa.
 - Miten sen muka voi selittää?

- Minä kuuntelin vain pari luentoa enkä tehnyt edes muistiinpanoja, joten minä en tiedä, miten. Dimberg oli hyvin vakuuttava ja minä uskoin, vaikka en ymmärtänyt paljon mitään. Minulle riittää kyllä Kepler.
- Mutta jos Newton tietää enemmän?
- Sitten hän tietää. En jaksa ottaa siitä selvää. Olen yrittänyt ymmärtää Keplerin Astronomia Novaa. Hänen ajatuskulkunsa ovat joskus perin kummallisia. Ensin hän selittää, että planeetat liikkuvat ellipsiratoja pitkin. Ja että mitä kauempana auringosta planeetta on, sitä hitaammin se liikkuu. Mutta kun hänen pitää selittää, että miksi, niin hän alkaa puhua hengistä tai magneettisista voimista. Tai että kun Luoja loi maailman, niin Hän käytti mallina monitahokkaita, kuutiota, tetraedriä, ikosaedriä, dodekaedriä. En tiedä, mitä pitää uskoa ja mitä hänen jutuissaan on totta ja mikä ei.
- Entä jos tämä Newton selittää sen täysin eri tavalla, niin eikö pitäisi hylätä Kepler kokonaan ja siirtyä Newtoniin?
- Sanotaan, että tämä Newton on myös hurskas ja jumalinen mies. Hän vain käyttää luonnon selittämiseen eri periaatteita kuin uskonto. Mutta olen ajatellut, että jos alan puhua Kepleristä ja monitahokkaista ja yritän väittää niin kuin hänkin, että ne juuri olivat Jumalan mielessä, kun Hän loi maailman, niin ehkä teologit ja Tammelin sitten sulattavat minut. Ja sanon perään, että tämä on vain laskumalli, joka selittää ilmiöt, mutta että ei se totta ole, niin ehkä minä saan viran ja saan pysyä siinä. Kunhan sinä ja Anna pidätte suunne kiinni.
- Mutta Annahan on kelpo kristitty.
- He epäilevät, että hän on salaa katolinen.
- Onko hän sitten?
- On. Mutta älä ikinä kerro sitä kenellekään.
- En tietenkään. Mitä pahaa siinä on?
- Viime vuosisadalla tappelimme 30 vuotta katolisten kanssa, joten vihaan on jonkin verran aihetta. Tosin tällä hetkellä Ruotsi sotii vähän kaikkia kirkkokuntia vastaan, joten vihamiehiä riittää.
- Voinko minäkin joutua sotaan?

- Et. Sotamiehet otetaan maaseudulta ruotu- ja ratsutiloilta. Kaupungissa asuvat on vapautettu sotaväenotoista. Siis jos olet porvari tai pappi tai opiskelija tai jonkun sellaisen palveluksessa. Irtolaisille se on eri juttu. Älä rupea irtolaiseksi.
- Miten niin?
- Ei sitä tiedä, mitä tapahtuu. Jos minä kuolen, esimerkiksi. Vaikka kyllä Anna sinusta huolen pitää. Hän saa uuden minua mahtavamman miehen ja sitten olet paremmassa turvassa kuin nyt.
- Jos Anna ottaa uuden miehen, minä en hänen mukanaan enää kulje.
- Joudut sitten sotaan. Älä edes ajattele moista.
- Hyvä on. En sitten ajattele. En minä sitä pelkää. Ja jos venäläiset tulevat tänne, täällä on yhtä vaarallista kuin sotakentilläkin.
- Venäläiset eivät ikinä pääse tänne. Kaarle-kuningas ajaa ne pois.
- Kaarle ja ruotsalaiset eivät välitä meistä.
- Kaarlen ei tarvitse tulla tänne. Hän menee Moskovaan ja lyö venäläiset siellä. Jos sota leviää tänne, mene Tukholmaan. Sinne professoritkin menevät, jos maa vallataan. Osaat kieliä ja olet etevämpi kuin moni pappi täällä. Löydät aina työtä.
- Kaipa minä löydän. Pidätkö huomenna luennon?
- Pidän.
- Tammelin haluaa sinut seuraajakseen. Näytät taitosi tällä luenolla, niinkö?
- Se on tarkoitus. Piispa Gezelius tulee paikalle.
- Kertoiko Tammelin niin sinulle?
- Ei. Hän kertoi sen Annalle.
- Mikä on aiheesi?
- Puhun planeettaliikkeistä Kopernikuksen mukaisesti. Tai siis Keplerin.
- Eikö se ole turhan rohkeaa? Tammelin kannattaa Ptolemaioksen oppeja. Piispan kannan tietää kysymättäkin.
- Totuus murtaa itsensä lopulta läpi. Jos he lukisivat itse Kepleriä, niin olisivat samaa mieltä.

– Ei se heitä kiinnosta. He ovat teologeja. Tammelin haluaa teologianprofessoriksi.

– Ihmisen pitää puhua niin kuin usko.

– Rouva Anna on sitä mieltä, että sinun pitäisi antaa jo periksi.

– Rouva Anna on nainen eikä ymmärrä miesten mieltä. Enkä minä voi laskea naisen varaan tällaista. Seison omillani nyt ja aina.

Anna tuli takaisin. Hänen mukanaan tulivat heidän vuokra emäntänsä leskirouva Fortuna Krämer ja tämän tytär Valborg, Juhanan ikäinen neito.

Fortuna tervehti kohteliaasti:

– Hyvää päivää herra professori. Hyvää päivää nuori herra professori. Te tietysti puhutte täällä korkealentoisia asioita tieteistä, joista me naiset emme ymmärrä mitään.

– Niin. Miesten kesken tässä juteltiin. Juhana yrittää oppia elämään Aristoteleen etiikan mukaan.

– Minä en tajua moisia höpsötyksiä. Minulle riittävät hyvin kristilliset elämänohjeet. Niitä yritän koko ajan ajaa rakkaan tyttäreni Valpurin päähän. Mutta vaikeaa se on. Hän on sen ikäinen, että mielessä pyörivät vain nuoret miehet. Niiden tärkeimmät ominaisuudet eivät ole eettisiä, pelkään pahoin. En uskalla edes arvata, mitä ne ovat.

– Neitsyt on sen ikäinen. Niin on Juhanakin, totesi Anders.

– Nuori herra on poikkeus. Valpuri sanoo aina, että Juhanan kanssa voi keskustella hengen asioista ilman, että hän pyrkii koko ajan hameiden alle. Se on kaunis piirre nuoressa miehessä. Siksi me mielellämme käymme täällä.

Anna oli hakenut viiniä ja kysyi:

– Ottaako rouva kenties viiniä? Meillä on hieman hyvää Reinin viiniä.

– Kiitos, vaikka sitä. Nuoret voivat mennä siksi ajaksi vaikka ulos. Siellä on kaunis ilma.

Juhana lähti Valpurin kanssa ulos. He menivät istumaan varastoaitan rapuille. Se oli hyvä paikka siinä mielessä, että sinne ei talon ikkunoista nähty. Pihaa reunustava aita suojasi myös kadulla kulkevien katseilta.

He istuivat jonkin aikaa ja kertoivat toisilleen viimeaikaisia tekemisiään ja viikon kuulumisia. Kun tämä aihe oli käyty loppuun, Valpuri otti Juhanaa kädestä kiinni ja ehdotti:

- Pidetään nyt toisiamme kädestä ja sinä puhut taas sitä etiikkaa.
- Haluatko sinä muka sitä? Ihan todella?
- Meidän naisten haluilla ei ole väliä. Niitä ei saa olla ja jos on, niin me pidämme ne piilossa.

Valpuri vahvisti sanansa työntämällä kätensä Juhana housujen sisään. Käsi etsi siellä Juhanan siittimen ja alkoi hyväillä sitä. Se oli jo noussut valmiiksi pystyyn, kun Juhanan mieleen olivat tulleet muistot aikaisemmista kohtaamisista. Hän muutti asentoaan vaivautuneena ja sanoi:

- Älä. Äitisi näkee.
- Ei hän tänne näe.
- En saa sitä laskemaan, kun menen sisään. He näkevät sitten.
- Entä jos jatkan tätä niin, että laukeat?
- Älä. Siitä jää tahroja.
- Ja kun Anna pesee vaatteesi, hän huomaa ne. Mitä hän siitä sanoisi?
- Ei kai mitään.
- Rakas äitipuolesi on kaunis nainen. Hänellä on taatusti kokemusta niistäkin tahroista.
- Ei puhuta hänestä.
- Kuinka monta miestä hänellä on ollut?
- Hänellä oli aviomies, joka kuoli sodassa. Hän oli leski, kun nai isäni. Hän on kunniallinen nainen.
- Ihmiset puhuvat kyllä muuta. Sanotaan myös, että hän on noita.
- Ihmiset puhuvat paskaa.
- Sinä kiihdyt kummasti aina kun Annaasi moititaan. Pidätkö hänestä?
- Totta kai pidän.
- Tarkoitan, että tunnetko häntä kohtaan sitä, mitä miehet tuntevat naisia kohtaan?

- Älä viitsi. Tunnen sitä samaa, mitä miehet tuntevat äitiään kohtaan.
- Valehtelet. Kaikki sinun ikäisesi pojat, joita tunnen, inhoavat äitejään. Sinä et. Mutta hän ei olekaan sinun oikea äitisi.
- Inhoatko sinä äitiäsi?
- Aina silloin tällöin. Mutta jos haluat, niin puhutaan etiikkaa.
- Ota ensin kätesi pois. Äläkä kerro äidillesi, että minä kannatan Aristoteleen etiikkaa. Luther inhosi sitä.
- Ei äiti siitä mitään ymmärrä. Enkä tietty minäkään. Mutta kerro nyt taas, miten yrität saada himosi noudattamaan järkesi käskyjä.
- Tarkoitat sitä, että ihmisellä on rationaalinen sielunosa, siis järkevä, ja sitten irrationaalinen, vähemmän järkevä. Halut tulevat sieltä irrationaalisesta. Aristoteles väittää, että jos kouluttaa halujaan riittävästi, nekin alkavat lopulta käyttäytyä järkevästi.
- Siis että pitää kouluttaa halujaan? Miten olet onnistunut?
- Aika kehnosti.
- Minusta tuntuu, että sinulla se haluava sielunosa on tässä elimessä. Se haluaa melko selvästi.
- Siksi minä yritänkin kouluttaa sitä. Lopulta se nousee vain, kun annan sille luvan.
- Nouseeko se, kun näet Annan alasti?
- En näe Annaa koskaan alasti.
- Ettekö te käy saunassa yhdessä?
- Emme käy. Minä en voi.
- Niin kun sinun haluava sielunosasi ei ole vielä riittävän kouluttu.
- Niin ei ole.
- Koska luulet, että on?
- Ainakin sitten, kun olen riittävän vanha.
- Entäs jos se ei enää sitten nouse, vaikka käsket sitä?
- Ihan vanhana käy niin.
- Jos aiot onnistua, joudut harjoittamaan sieluasi jonkin naisen kanssa. Haluatko harjoitella minun kanssani?
- No, jos tarjoudut, niin miksei.

WANHA osat I ja II

Tervaa ja tähtiä-kirja sisältää aikaisemmin ilmestyneet kirjat Wanhan tähtitieteen peruskurssi ja Wanha II Tervaa Viipuriin. Kirjan tapahtumat ajoittuvat 1700-luvun alkuun. Päähenkilö Juhana Björn opiskelee kirjan ensimmäisessä osassa Turun akatemiassa. Siinä kuvataan tuon ajan tieteellisiä ja uskonnollisia käsityksiä Juhanan isän yrittäessä saada filosofisen tiedekunnan professorin viran. Juhana onnistuu tuhoamaan yrityksen auttaessaan ruotsalaista aatelispoikaa kirjoittamaan piispa Gezeliusta pilkkaavan tutkielman. Tämän seurauksena Björnin perhe karkotetaan vihoviimeiseen Kuopio-nimiseen maankolkkaan.

Ruotsi käy suurta Pohjan sota, mikä hiljalleen imee maan voimavarat loppuun. Juhana tutustuu Olli Korhonen-nimiseen poikaan, joka haluaa ratsuväen upseeriksi. Unelma on suomalaisen rahvaan miehen saavutettavaksi lähes mahdoton. He osallistuvat yhdessä tervanpolttoon ja sen vientiin veneellä Lappeenrantaan ja Viipuriin. Viipurissa Juhana onnistuu hankkimaan käsiinsä himoitsemansa Newtonin Principia-kirjan. Hänen isänsä kuolee retkellä. Äitipuoli Anna tuomitaan Kuopiossa noituudesta kuolemaan. Juhana ja Olli vapauttavat Annan, kun tätä ollaan viemässä Savonlinnaan vangiksi. Anna pakenee Ruotsi-Suomesta Lyypekkiin. Pojat pestautuvat Karjalan ratsuväen riveihin ja jäävät Viipuriin odottamaan laivausta Riikaan. Kenraali Lewenhaupt on lähdössä Kaarle XII:n armeijan avuksi tämän suunnatessa Moskovaa kohti tsaari Pietari Suurta nujertamaan.

Kirja on historiallinen romaani, joka seuraavissa osissa muuttuu historialliseksi seikkailuromaaniksi. Wanha III kertoo sotatarvikkeita kuljettavan sotilasosaston matkasta, joka päättyy Lesnajan taisteluun syksyllä 1708. Osa IV kertoo ison vihan Suomesta.

9 789528 021094